

RIKSDAGENS PROTOKOLL.

1929.

Andra kammaren.

Nr 7.

Tisdagen den 29 januari.

Kl. 3.30 e. m.

Förhandlingarna leddes vid detta sammanträde av herr andre vice talmannen.

§ 1.

Justerades protokollet för den 23 innevarande januari.

§ 2.

Avlämnades följande Kungl. Maj:ts propositioner, nämligen av herr statsrådet *Wohlin* propositionerna:

nr 26, angående tjänstårsberäkning för Signe Maria Wester för pension från statens pensionsanstalt;

nr 27, angående vissa pensioner och understöd från allmänna indragningsskatten;

nr 30, angående åtgärder för beredande av en tryggare rättslig ställning åt biträdande lärare vid folkskolor och lärare vid mindre folkskolor; och

nr 31, angående inrättande av en personlig professur i limnologi för docenten Einar Naumann m. m.; samt

av herr statsrådet *Johansson* propositionerna:

nr 28, angående bemyndigande för vattenfallsstyrelsen att försälja tomter och områden från de under styrelsens förvaltning ställda fastigheter m. m.; och

nr 29, angående ersättning till lantbrukaren Oscar Carlssons i Lillgården, Östra Tollstad, hustru Helga Carlsson för genom brottsligt förfarande i tjänsten av lantbrevbärare orsakad förlust.

Dessa propositioner bordlades.

§ 3.

Föredrogos var för sig Kungl. Maj:ts å kammarens bord vilande propositioner; och hänvisades därvid

till jordbruksutskottet propositionerna:

nr 19, angående överlåtelse till lantförsvaret av den kronoegendomarna Revinge nr 22 och 23 i Revinge socken av Malmöhus län tillhörande lägenheten litt. V å Kalvmossen;

nr 20, angående överlåtelse till Skövde stad av en i staden belägen kronan tillhörig fastighet; och

nr 21, angående försäljning av visst till övningsfältet i Linköping hörande markområde;

till bankoutsiktet propositionen, nr 22, angående pensionsförbättring åt unde officeren av 3:e graden vid flottan Einar Ferdinand Broman; samt

till jordbruksutskottet propositionen, nr 24, angående lindring i arrendevillkoren för arrendatorn av kronoegendomen Hångsdala nr 16 Trädgården i Skaraborgs län.

§ 4.

Vidare föredrogs statsutskottets memorial, nr 11, i anledning av remiss från första kammaren av en av herr U. Leander väckt motion.

Kammaren biföll utskottets hemställan med förklarande, att motionen borde behandlas av jordbruksutskottet.

§ 5.

Till bordläggning anmäldes första lagutskottets utlåtanden:

nr 1, i anledning av verkställd granskning av justitieombudsmannens ämbetsförvaltning; och

nr 2, i anledning av verkställd granskning av militieombudsmannens ämbetsförvaltning.

§ 6.

Justerades protokollsutdrag.

§ 7.

Ledighet från riksdagsgöromålen beviljades:

herr <i>Andersson</i> i Grimbo	under 4 dagar fr. o. m. den 30 jan.,
» <i>Vougt</i>	» 2 » » » 30 »
» <i>Pelrsson</i> i Bramstorp	» 10 » » » 1 febr.,
» <i>Larsson</i> i Göteborg	» 7 » » » 30 jan.,
» <i>Olson</i> i Göteborg	» 5 » » » 2 febr.,
» <i>Hedvall</i>	» 7 » » » 30 jan. och
» <i>Persson</i> i Trången	» 8 » » » 30 » .

Kammarens ledamöter åtskildes härefter kl. 3.40 e. m.

In fidem
Per Cronvall.

Onsdagen den 30 januari.

Kl. 3.30 e. m.

Förhandlingarna leddes vid detta sammanträde av herr andre vice talmannen.

§ 1.

Upplästes ett till kammaren inkommet sjukbetyg, så lydande:

Ledamoten av riksdagens andra kammare direktör Björn Prytz är på grund av influensa tillsvidare oförmögen att delta i riksdagsarbetet, vilket härmed intygas.

Stockholm den 30 januari 1929.

Einar Belfrage,
leg. läk.

§ 2.

Föredrogos var för sig följande å kammarens bord vilande Kungl. Maj:ts propositioner; och hänvisades därvid

till bankoutskottet propositionerna:

nr 26, angående tjänstårsberäkning för Signe Maria Wester för pension från statens pensionsanstalt; och

nr 27, angående vissa pensioner och understöd från allmänna indragningsstaten; samt

till statsutskottet propositionen, nr 30, angående åtgärder för beredande av en tryggare rättslig ställning åt biträdande lärare vid folkskolor och lärare vid mindre folkskolor.

Vid härfå skedd föredragning av propositionen, nr 31, angående inrättande av en personlig professur i limnologi för docenten Einar Naumann m. m. hänvisades denna proposition, i vad den avsåge anslag till möblering och utrustning m. m. av ett limnologiskt laboratorium till statsutskottet och i övrigt till bankoutskottet.

Härefter remitterades:

till jordbruksutskottet propositionen, nr 28, angående bemyndigande för vattenfallsstyrelsen att försälja tomter och områden från de under styrelsens förvaltning ställda fastigheter m. m.; och

till statsutskottet propositionen, nr 29, angående ersättning till lantbrukaren Oscar Carlssons i Lillgården, Östra Tollstad, hustru Helga Carlsson för genom brottsligt förfarande i tjänsten av lantbrevbärare orsakad förlust.

§ 3.

Första lagutskottets utlåtanden nr 1 och 2, som nu föredrogos, bordlades åter.

§ 4.

Herr statsrådet *Borell* avlämnade Kungl. Maj:ts proposition, nr 32, angående utförande av en andra tillloppstunnel vid Porjus kraftstation.

Denna proposition bordlades.

§ 5.

Avgåvos två motioner, nämligen av:

herr *Gardell* i Gans, nr 328, angående viss ändring i förordningen angående explosiva varor; samt

herrar *Svensson* i Grönvik och *Svedberg*, nr 329, angående vissa synpunkter att övervägas vid fastställande av ny taxa för transporter å statens järnvägar.

Nämnda motioner bordlades.

§ 6.

Anmäldes och godkändes konstitutionsutskottets förslag till riksdagens skrivelse, nr 13, till Konungen angående av riksdagen beslutad ändring i rikets grundlagar.

§ 7.

Till bordläggning anmäldes:

statsutskottets utlåtanden:

nr 1, angående regleringen för budgetåret 1929/1930 av utgifterna under riksstatens första huvudtitel, innefattande anslagen till kungl. hov- och slottsstaterna;

nr 2, angående regleringen för budgetåret 1929/1930 av utgifterna under riksstatens andra huvudtitel, innefattande anslagen till justitiedepartementet; och

nr 12, i anledning av Kungl. Maj:ts i statsverkspropositionen gjorda framställning angående tillfälliga lönetillägg åt vissa vaktmästare och med dem jämförliga befattningshavare; samt

andra lagutskottets utlåtande, nr 1, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag om ändrad lydelse av 23 § i lagen den 22 juni 1928 (nr 302) om vissa av landsting eller kommun drivna sjukhus.

§ 8.

Justerades protokollsutdrag.

§ 9.

Ledighet från riksdagsgöromålen beviljades:

herr <i>Björck</i> i Kristianstad	under 3 dagar fr. o. m. den 1 febr.,
» <i>Näslund</i>	» 10 » » » 31 jan.,
» <i>Selberg</i>	» 10 » » » 31 »
» <i>Olsson</i> i Mellerud	» 6 » » » denna dag,
» <i>Heiding</i>	» 6 » » » den 31 jan.,
» <i>Lindley</i>	» 8 » » » 1 febr.,
» <i>Bergström</i> i Hälsingborg	» 9 » » » 31 jan.,
» <i>Magnusson</i> i Tumhult	» 9 » » » 31 »

herr <i>Olsson</i> i Mora	under 6 dagar fr. o. m. den 31 jan.,
» <i>Månsson</i> i Erlandsro	» 8 » » » 1 febr.,
» <i>Ölman</i>	» 4 » » » 1 » och
» <i>Pehrsson</i> i Göteborg	» 8 » » » 5 » .

Kammarens ledamöter åtskildes härefter kl. 3.41 e. m.

In fidem
Per Cronvall.

Torsdagen den 31 januari.

Kl. 8 e. m.

§ 1.

Justerades protokollen för den 25 och den 26 innevarande januari.

§ 2.

Föredrogs och hänvisades till statsutskottet Kungl. Maj:ts å kammarens bord vilande proposition, nr 32, angående utförande av en andra tilloppstunnel vid Porjus kraftstation.

§ 3.

Vidare föredrogs var för sig de på kammarens bord liggande motionerna; och remitterades därvid

till kammarens femte tillfälliga utskott motionen nr 328 av herr *Gardell* i Gans; samt

till kammarens tredje tillfälliga utskott motionen nr 329 av herrar *Svensson* i Grönvik och *Svedberg*.

§ 4.

Härefter föredrogs, men bordlades åter statsutskottets utlåtanden nr 1, 2 och 12 samt andra lagutskottets utlåtande nr 1.

§ 5.

Avlämnades följande motioner, nämligen av:

herr *Lovén*, nr 330, angående beredande av skydd mot oskäligt uppdrivna anspråk jämlikt lagen om rätt till litterära och musikaliska verk;

herr *Svedman m. fl.*, nr 331, angående åstadkommande av en bättre samverkan i fråga om bortflyttning av fornminnesmärken mellan riksantikvarien och resp. lokala fornminnes- m. fl. föreningar;

herr *Engberg*, nr 332, angående återgång till de före den 1 november 1928 gällande bestämmelser rörande köttimport;

herr *Lithander*, nr 333, angående beredande åt enskild restauratör av ersättning för intrång i hans restaurangrörelse, föranlett av rusdryckslagstiftningens tillämpning;

herr *Lovén*, nr 334, angående beredande av förmånligare ersättning åt vissa arbetare, som avskedats eller kunna komma att avskedas av Aktiebolaget Svenska tobaksmonopolet;

herr *Brännberg m. fl.*, nr 335, angående utredning i fråga om äganderätten till holmar och skär inom Göteborgs och Bohus läns skärgård;

herr *Engberg*, nr 336, angående utrustande av andra kammarens plenisal med såvitt möjligt ändamålsenliga sittplatser;

herr *Hage m. fl.*, nr 337, angående genomförande av ett världsspråk; och

herr *Hallén*, nr 338, angående meddelandet av förordnanden å vissa högre tjänster inom statsförvaltningen.

Dessa motioner bordlades.

§ 6.

Justerades protokollsutdrag.

§ 7.

Ledighet från riksdagsgörömlen beviljades:

herr <i>Olsön</i> i Rimforsa	under 7 dagar fr. o. m. den 2 febr.,
» <i>Hage</i>	» 10 » » 2 » och
» <i>Sandström</i>	» 6 » » 4 » .

Kammarens ledamöter åtskildes härefter kl. 8.8 e. m.

In fidem
Per Cronvall.

Lördagen den 2 februari.

Kl. 11 f. m.

§ 1.

Föredrogs var för sig de på kammarens bord liggande motionerna; och hänvisades därvid

till kammarens första tillfälliga utskott motionerna:

nr 330 av herr *Lovén*; och

nr 331 av herr *Svedman m. fl.*;

till kammarens andra tillfälliga utskott motionerna:

nr 332 av herr *Engberg*; och

nr 333 av herr *Lithander*;

till kammarens fjärde tillfälliga utskott motionerna:

nr 334 av herr *Lovén*; och

nr 335 av herr *Brännberg m. fl.*;

till bankoutskottet motionen nr 336 av herr *Engberg*;

till kammarens första tillfälliga utskott motionen nr 337 av herr *Hage m. fl.*; samt

till kammarens femte tillfälliga utskott motionen nr 338 av herr *Hallén*.

§ 2.

Herr statsrådet *Borell* avlämnade Kungl. Maj:ts propositioner:

nr 33, angående täckande medelst automobilskattemedel av kostnader för vissa säkerhetsanordningar vid järnvägs korsningar; och

nr 34, med förslag till förordning om ändrad lydelse av 3 § 1 mom. i förordningen den 28 maj 1926 (nr 161) om fördelning av automobilskattemedel.

Dessa propositioner bordlades.

§ 3.

Vid härpå skedd föredragning av första lagutskottets utlåtande, nr 1, i anledning av verkställd granskning av justitieombudsmannens ämbetsförvaltning begärdes ordet av

Herr *Lindqvist* i Halmstad, som anförde: Herr talman, mina damer och herrar! När jag här begärt ordet, så är det icke därför att jag har något att erinra mot utskottets utlåtande och den anmälan, som utskottet här gör, utan därför att jag vid granskningen av justitieombudsmannens ämbetsberättelse och resediarium funnit en sak upptagen i det senare, som jag velat fästa uppmärksamheten på.

I fråga om prygelstraff vid tvångsarbetsanstalten å Svartsjö.

*I fråga om
prygelstraff
vid tvångsar-
betsanstalten
å Svartsjö.
(Forts.)*

När justitieombudsmannen den 17 november i fjol inspekterade tvångsarbetsanstalten å Svartsjö och därvid tog del av den journal, som föres över extra-judiciella bestraffningar, så upptog denna journal bl. a. följande.

Under januari hade extra-judiciell bestraffning ådömts i sex fall, nämligen i ett fall 25 prygel för arbetsvägran, agitation och synnerligen grov ohörsamhet mot förman samt i fem fall 5—8 dagars straffcell med hårt nattläger för olämpligt uppträdande, arbetsvägran m. m. Under februari månad hade dylik bestraffning ådömts i två fall, nämligen i ett fall 5 dagars straffcell med hårt nattläger för innehav av otillåtet gods m. m. och i ett fall 30 prygel för okvädande av förman i tjänsten, arbetsvägran m. m. Under mars månad hade extra-judiciell bestraffning ådömts i ett fall, nämligen 30 dagars straffcell med förlust av sysselsättning i förening med 8 dagars hårt nattläger för rymning. Under april och maj månader hade någon bestraffning icke förekommit. Under juni månad hade däremot sådan bestraffning förekommit i fem fall, därvid ådömts 3—30 dagars straffcell, delvis med hårt nattläger för oanständigt uppförande m. m. Under juli hade bestraffning ådömts i två fall, nämligen 3—15 dagars straffcell delvis med hårt nattläger för oanständigt uppförande m. m. Under augusti hade någon bestraffning ej förekommit, men under september hade sådan förekommit i ett fall, nämligen 8 dagars straffcell jämte hårt nattläger för oanständigt uppförande. Under oktober hade två fall förekommit, nämligen 15 respektive 30 dagars straffcell delvis med hårt nattläger för oanständigt uppförande m. m. Under den då gångna delen av november månad hade dylik bestraffning ålagts i två fall, nämligen 3 respektive 11 dagars straffcell delvis med hårt nattläger för oanständigt uppförande. Direktören upplyste, heter det i justitieombudsmannens resediarium, att han alltid, innan prygel ådömdes, i telefon hade samtal med ordföranden i styrelsen för anstalten eller, om ordföranden icke kunde träffas, med annan ledamot av styrelsen. Direktören hade tillika förklarat, att han ansåge sig icke kunna ansvara för ordningen å anstalten, om de där intagna tvångsarbetarna icke hade vetskap om att prygelstraff kunde ådömas dem. Särskilt i fråga om arbetsvägran, som nu förekomme sällan, vore det av vikt, att prygelstraffet funnes.

Så långt justitieombudsmannens resediarium.

Det är det här ådömda och verkställda prygelstraffet, som jag stannat inför, och det är denna sak, som jag velat fästa kammarens och särskilt herr socialministerns uppmärksamhet på. Nu är ju inte socialministern närvarande här i dag, men jag förmodar, att han likväl kommer att få del av vad jag här har att säga. Även om det under den tid, varom här är fråga, inte förekommit mer än två gånger att prygelstraff utdelats, så anser jag likväl, att det är två gånger för mycket. Också under åren 1926 och 1927 förekom prygelstraff ute på Svartsjö såsom extra-judiciell bestraffning, men under dessa år förekom det dock endast en gång vardera året. Det är naturligtvis inte min mening att klandra anstaltens ledning för att den använder sig av denna straffart. Jag vet väl och erkänner, att ledningen för anstalten har denna rätt, ty så länge prygelstraffet finnes upptaget i den stadga, som gäller för anstalten, är det tydligt, att anstaltens ledning har rätt att använda sig av detsamma. I denna stadga heter det nämligen, att mot manliga tvångsarbetare får man i synnerligen trängande fall använda prygel till ett antal av högst 40 eller, om den felande ej fyllt 18 år, aga med ris. Det heter vidare i stadgan, att om sättet för verkställande av bestraffningen skall anstaltens styrelse meddela närmare bestämmelser. Jag har inte varit i tillfälle att få del av, hur styrelsen har ansett att prygelstraffet skall tillämpas där ute. Men för flera år sedan gjorde jag ett besök ute på Svartsjö, och därvid demonstrerade den dåvarande direktören, hur man gick till väga, när

prygelstraff skulle verkställas. Jag vet inte, om man går till väga på samma sätt nu eller om jag uppfattade honom fullt rätt, när han beskrev, hur man tillämpade prygelstraffet. Men jag vill minnas, att han beskrev det på ungefär följande sätt. Den som skulle undergå prygelstraffet lades över ett bord eller en bänk täckt med en filt, en stoppad säck eller något annat mjukt. Så bundos händer och fötter på delinkventen. Den av vaktmanskapet, som skulle utdela dessa prygel, hade i sin hand en käpp av rotting eller hassel, och det ingick i hans instruktion, att han skulle låta slagen gå med någon sekunds eller några sekunders mellanrum. Delinkventen var inte fullkomligt bar utan hade rätt att ha byxor på sig. Men även om så var, kan man förstå, att det inte var något lätt straff som han hade att undergå. Och att det är ett straff, som är synnerligen brutalt och för den, som skall undergå detsamma, också kan vara ganska hälsofarligt, framgår ju därav, att stadgan föreskriver, att innan någon får undergå prygelstraff skall läkare ha givit sitt tillstånd därtill. Jag kan för min del inte finna annat än att en straffart som denna, prygelstraffet nämligen, är någonting som man måste beteckna såsom brutalt, otidsenligt och motbjudande. Även om det tidigare kanhända varit behöfligt att använda sig av detta straff, tror jag inte, att man numera behöver använda sig därav. Innan den nya anstaltsbyggnaden ute på Svartsjö uppfördes, sades det, att det med de lokaler, som då funnos tillgängliga, var det mycket svårt i många avseenden och även i det avseendet, att man inte hade möjlighet att isolera de svåraste fallen. Man hade icke möjlighet att göra en sortering av det material, som där fanns. Men sedan man numera fått den nya anstaltsbyggnaden, vill det förefalla, som om man skulle ha kommit ifrån de svårigheter i sådant avseende, som man tidigare talade om. Det finns säkerligen, såvitt jag kan se och förstå, mindre brutala straffmedel att tillgripa, vilka straffmedel likväl skola visa sig vara minst lika effektiva, om inte ännu effektivare, än vad prygelstraffet är.

Nu vill jag också fästa kammarens uppmärksamhet på att man ute på Svartsjö har inte bara en tvångsarbetsanstalt, inte bara tvångsarbetare, utan dessutom även alkoholister. Och för tvångsarbetarna och alkoholisterna gälla olika bestämmelser även i fråga om det rent disciplinära. Mot tvångsarbetarna har man rätt att använda sig av prygelstraff, men man har icke rätt att använda detta straff mot alkoholisterna. Om det nu vore så, att man kunde säga, att för alkoholisterna behövs det icke men för tvångsarbetarna behövs det, därför att alkoholisterna äro bättre att handskas med än tvångsarbetarna, så kunde det ju finnas något stöd för att fortfarande ha kvar prygelstraffet för tvångsarbetarna. Men jag tror, att det är riktigt, som det har sagts, att när det gäller disciplinens upprätthållande, så är detta icke svårare när det gäller tvångsarbetarna än när det gäller alkoholisterna. Det finns också uttalanden från sakkunnigt folk som gå i den riktningen, att tvångsarbetarna äro lätthanterligare än alkoholisterna. Så heter det t. ex. i ett yttrande av assistenten i 1925 års berättelse över alkoholistanstaltens verksamhet på följande sätt: »Tvångsarbetarens intellekt förefaller mig mera vaket, naturligt, böjligt och mindre fördärvat. Han drömmer förhoppningsfullare om det framtida, är levnadslustigare och inordnar sig tidigare under för anstalten utfärdade bestämmelser. Företagsammare och med en ljusare och sundare syn på livet, blir han lättare och angenämare att handskas med än den vanligtvis överretade och förgrämde alkoholisten.» Ett uttalande som detta från fullt sakkunnigt håll styrker mig i min uppfattning, att tiden nu borde vara inne för att i stadgan för tvångsarbetsanstalten slopa prygelstraffet. Jag skulle vilja, när jag nu ser herr socialministern här närvarande, rikta en varm vädjan till honom, att han tar under omprövning frågan, om vi inte nu skulle kunna gå in för den reformen att prygelstraff icke längre må före-

I fråga om prygelstraff vid tvångsarbetsanstalten å Svartsjö.
(Forts.)

*I fråga om
prygelstraff
vid tvångsarbetsanstalten
å Svartsjö.*
(Forts.)

komma såsom extra-judiciell bestraffning på denna anstalt, över vilken han har det högsta överinseendet.

Jag vet väl, att det är ett mycket svårt människomaterial, som samhället här nödgas taga hand om. Det är ett svårt arbete, ja, ett mycket svårt arbete, som tjänstemännen och bevakningspersonalen ha på en anstalt sådan som denna. Jag har inte, det vill jag särskilt stryka under, tagit upp denna sak för att på något sätt klandra någon där ute vid anstalten, vare sig tjänstemän eller andra. Men jag tror inte, att prygelstraffet är till gagn för vare sig den enskilde eller samhället, och därför har jag velat använda detta tillfälle att i samband med föredragningen av förevarande ärende påtala saken. Jag tror, att det är fullkomligt riktigt, vad som säges i ett uttalande i 1926 års styrelseberättelse av pastorn på anstalten, att det är annat som behövs för att hjälpa och upprätta dessa människor än detta mot vilket jag här vänt mig. Det heter i detta uttalande, som anstaltens pastor gör, att i det arbete, som pågår ute på anstalten kräves det »mycket ej blott av allvar och fasthet utan även av tålmodig kärlek. Den är till sist», säger han, »den makt, som kan upprätta dessa förkomna människor, och det är genom den som det understundom kan lyckas att finna vägen till deras hjärtan och samveten.» Jag tror, att vad pastorn där har sagt är sant. Skall man ha möjlighet att upprätta dessa förfallna människor, så skall det, såsom han säger, vara med kärlek, och det skall icke vara, det vill jag säga, med hasselkäppen eller med rottingen.

Jag skulle härtill endast vilja lägga ett par ord. Om vi skola kunna i ett sådant arbete, som det här är fråga om, upprätta de fallna, så måste vi sträva efter att få bort allt, som kan hänföras till brutalitet, utan att därför släppa efter på fasthet, stränghet och disciplin. Och jag vill inte, att vi skola släppa efter i detta avseende, men det göra vi icke heller, om vi gå in för den ändringen i stadgan för tvångsarbetsanstalten å Svartsjö, att prygelstraff icke längre får förekomma där ute.

Härpå yttrade:

Herr **Björkman**: Herr talman! Den siste ärade talaren strök ju så bestämt under, att han icke hade något att erinra mot den anmälan, första lagutskottet här gjort, att någon anledning till anmärkning mot justitieombudsmannens ämbetsförvaltning icke förekommit. Då det under sådana förhållanden icke kan finnas någon anledning att upptaga till diskussion det ämne, som låg den siste ärade talaren om hjärtat, ber jag att få hemställa, att utskottets anmälan lägges till handlingarna.

Herr **Anderson** i Råstock: Herr talman! Då jag sedan ett par år har den ur vissa synpunkter inte alltför trevliga uppgiften att tillhöra styrelsen för Svartsjöanstalten, skall jag be att få säga några ord.

Det är nog så, att man i allt väsentligt kan instämma med herr Lindqvist i vad han sagt om karaktären av den nämnda bestraffningsarten. På den punkten vill jag icke göra någon invändning. Jag vill bara säga, att det förekommit fall där ute, då personalen känt sig stå mer eller mindre utan skydd, då det förekommit, att man vänt järnspekt mot personalen i arbetet. När man har att göra med folk, som hunnit så långt på förfallets väg, är det mycket svårt att tänka sig, att dessa skola genom än så milda metoder kunna förmås att vända åter till andra vägar. Jag vill sedan framhålla en annan sak. Enligt vad som inför styrelsen uppgivits av direktören har det verkligen förekommit fall, då vederbörande, efter det han undergått sådan bestraffning, sagt, att han, om han fått undergå en sådan bestraffning för 5—10 år sedan, skulle ha varit en helt annan människa. Jag vet inte vilket värde man kan få tillmäta ett sådant yttrande. Ett är emellertid säkert: att personalen har en mycket svår uppgift.

Vidare anses det, att när denna bestraffningsform skall användas, det icke går an att vänta med verkställigheten tills styrelsen hunnit kallas och sammanträda, utan det måste då ordnas så, att straffet verkligen kommer i så nära samband som möjligt med den begångna förseelsen. Herr Lindqvist meddelar här under hand, att det går icke. Det visar sig dock, att det i de flesta fallen icke förekommit dröjsmål.

Jag har som sagt ingen sympati för denna bestraffningsform, men jag vet intet annat medel att sätta i stället för denna form i de ytterst få undantagsfall den praktiserats. Personalen har, som jag framhållit, en mycket svår uppgift och svårt att freda sig.

Herr Lindqvist i Halmstad: Herr talman! Blott ett par ord. — Herr Anderson i Råstock försvarade ju inte prygelstraffet, långt därifrån, men han drog fram exempel på att det kan behöva användas, nämligen när tvångsarbetsfångarna uppträda på sådant sätt mot personalen, att de resa järnspekt mot demsamma, alltså — om jag fattade talaren rätt — då det är fråga om våld.

Jag ber då att få bemärka vad jag redan nämnt i mitt förra anförande. Jag citerade anstaltsdirektörens uttalande, att det är vid arbetsvägran prygelstraffet är mest behövt. Det blir något annat, herr Anderson.

Om vi kunna få herr socialministern intresserad för saken och han tittar litet på den, så tror jag nog, att den skall ordnas till allas belåtenhet, och att vi få bort denna straffform.

Vidare anfördes ej. Kammaren beslöt lägga utlåtandet till handlingarna.

§ 4.

Första lagutskottets nu föredragna utlåtande, nr 2, i anledning av verkställd granskning av militieombudsmannens ämbetsförvaltning lades till handlingarna.

§ 5.

Till avgörande företogs statsutskottets utlåtande, nr 1, angående regleringen för budgetåret 1929/1930 av utgifterna under riksstatens första huvudtitel, inbefattande anslagen till kungl. hov- och slottsstaterna.

Punkten 1, angående förstärkning av anslaget till Kungl. Maj:ts hovhållning.

I enlighet med vad Kungl. Maj:t föreslagit i den till riksdagen avlätna propositionen angående statsverkets tillstånd och behov under budgetåret 1929—1930 hemställde utskottet, att riksdagen måtte, i likhet med vad för innevarande budgetår ägt rum, till förstärkning av anslaget till Kungl. Maj:ts hovhållning för budgetåret 1929/1930 anvisa ett extra anslag av 150,000 kronor.

Sedan punkten föredragits, yttrade:

Herr Spångberg: Herr talman! Det föreliggande utskottsutlåtandet kan ju tjäna som en utmärkt illustration till ett förhållande som råder i vårt s. k. demokratiska land och som skildrats av en av de föregående talarna. Det är de olika medborgarnas ställning i förhållande till varandra som avspeglas dels i de hållna anförandena, dels i detta utskottsutlåtande. I detta senare enas högerns och socialdemokraternas synpunkter i enlighet med den paroll, som nu har blivit så modern: samförstånd och samarbete — men som i sin praktiska tillämpning alltid visar sig gå ut på att tillvarataga bourgeoisins intressen i dess kamp mot arbetarklassen. Med den parollen är det kanske fullt naturligt, att man beträffande anslaget till kungahuset finner ett fullständigt enhälligt utskott.

Här ha som vanligt socialdemokraterna och högern funnit varandra och före-

I fråga om prygelstraff vid tvångsarbetsanstalten å Svartsjö.
(Forts.)

Ang. förstärkning av anslaget till Kungl. Maj:ts hovhållning.

Ang.
förstärkning
av anslaget
till Kungl.
Maj:ts hov-
hållning.
(Forts.)

slå i samförståndets tecken, att 1,848,500 kronor skola utgå till kungahuset. Då vi kommunister ur både principiella och ekonomiska synpunkter anse, att detta förslag är förkastligt, så kan det inte hjälpas, att vi något måste störa den rörande enighet, som kommer till synes i utlåtandet. Därför komma vi nu, liksom vi helt säkert många gånger framdeles bli i tillfälle till, att anmäla vårt motstånd mot herrarnas vakthållning kring överklassens intressen. Jag tvivlar icke på att herrarna komma att begagna sin makt att genomföra både detta och liknande anslag i framtiden. Socialdemokraterna ha ju nu liksom borgarna visat sig alltid hålla på det trohetslöfte som ligger förborgat i stadsrådseden för kungamaktens försvar. Det hjälper icke, huruvida socialdemokraterna sitta i en regering eller anmäla sig som »Kungl. Maj:ts beskedliga opposition». Då nu socialdemokraterna allt mer begagna sig av inbjudningarna till middagarna på slottet, skulle det kanhända inte vara alldeles förenligt med god ton att icke ge de anslag, som äskas till kungahuset. Eljes vore det ju bara litet mer i överensstämmelse med en viss punkt i socialdemokraternas partiprogram att här gå emot liknande anslag.

Jag skall icke gå in på alla de skäl, som tala för ett avslag på förevarande förslag eller som överhuvud tala för ett avskaffande av den institution, som benämnes kungahuset. Jag har i varje fall icke träffat på några skäl som tala däremot. Visserligen var det ju så, att det förra året företogs i samband med kungens 70-årsdag en penninginsamling för kräftsjukdomarnas bekämpande. Jag förstår ju så väl syftet med denna insamling. Det var ju ingen tillfällighet som gjorde, att man då i politiska kretsar upptäckte kräftsjukdomarna. I vetenskapliga kretsar hade man upptäckt dem för länge sedan. Men det var i syfte att popularisera kungamakten som denna insamling företogs. Och det var helt säkert mindre i tanke på den kamp, som givetvis måste föras såväl mot kräftsjukdomarna som mot andra folksjukdomar. Jag tror jag får ett belägg på denna min uppfattning beträffande syftet, om jag gör en jämförelse med det sätt, varpå man nu går till väga, då det gäller de arbetslösa. Det är icke mer än ett par veckor sedan man rensade härbärgena i Stockholm för de arbetslösa, som där voro inkvarterade och som voro utan husrum, körde ut dem i vinterkylan, där de kanske snart nog föllo offer för en sjukdom, som är lika svår som kraftan, nämligen tuberkulosen, just därför att de icke ville bli blockadbrytare vid järnvägsbygget Ulricehamn—Jönköping för en dagspenning av omkring 4 kronor. För övrigt anser jag, att det är litet grand för dyrbart att ge ut dessa miljoner till kungahuset. Och det måste anses vara alltför slumpartat att bygga en sådan uppgift som bekämpandet av de mänskliga sjukdomarna på en insamling i samband med representantens för en samhällssjukdom födelsedagar.

Jag har med dessa ord något velat röra vid den politiska värdering, som man kan sätta i samband med inte bara denna kräftfundsinsamling utan i samband med allt det fjäsk och kryperi, som i dessa dagar lever upp i ny renässans, när det gäller kungahuset. Vad bekämpandet av sjukdomar beträffar skola vi kommunister med glädje vara med om att rösta för alla anslag därför, så att kampen mot dessa må kunna föras effektivt, så långt som vetenskapen sträcker sig, men vi komma att på samma sätt göra allt för att bekämpa samhällets sjukdomar, av vilka konungahuset är en. Därför kunna vi icke vara med om att bevilja här ifrågavarande anslag.

Jag ber således, herr talman, att få yrka avslag på föreliggande förslag.

Herr **Törnkvist** i Karlskrona: Herr talman! Vi ha ju tidigare hört ungefär samma läxa upprabblas från det hållet, och det finns ju ingen anledning att i år ge sig in på en alltför lång fortsättning därav. — Jag vill allenast konstatera, herr talman, att inför statsutskottet har i detta ärende förelagat blott en akt, nämligen första huvudtiteln såsom den presenterats av Kungl. Maj:t. Det förelåg ingen motion, intet yrkande i någon form inför statsutskottet om för-

ändring av huvudtitelns innehåll. Utskottet har sålunda gått den väg, som i sådana fall tidigare varit vanlig, nämligen att taga huvudtiteln oförändrad, praktiskt taget.

Jag hemställer om bifall till utskottets förslag i förevarande punkt.

Härmed var överläggningen slutad. Herr talmannen gav propositioner först på bifall till utskottets hemställan samt vidare på avslag å såväl berörda hemställan som Kungl. Maj:ts framställning i ämnet; och blev utskottets hemställan av kammaren bifallen.

Ang.
förstärkning
av anslaget
till Kungl.
Maj:ts hov-
hållning.
(Forts.)

Punkterna 2—10.

Vad utskottet hemställt bifölls.

§ 6.

Herr statsrådet *Wohlin* avlämnade Kungl. Maj:ts proposition, nr 40, med förslag till allmänt resereglemente.

Nämnda proposition bordlades.

§ 7.

Å föredragningslistan var härefter uppfört statsutskottets utlåtande, nr 2, angående regleringen för budgetåret 1929/1930 av utgifterna under riksstatens andra huvudtitel, innefattande anslagen till justitiedepartementet.

Punkterna 1—18.

Vad utskottet hemställt bifölls.

Vid härpå skedd föredragning av *punkten 19*, angående anslag till civil personal vid regements- och stationskrigsrätterna lämnades ordet på begäran till

Herr *Lindqvist* i Halmstad, som anförde: Herr talman, ärade kammarledamöter! Jag har intet annat yrkande än utskottet har vid denna punkt, men jag har likväl begärt ordet i anledning av ett uttalande i statsverkspropositionen, ett uttalande, som står i samband med äskande av det anslag, varom här är fråga.

Ang. anslag
till civil per-
sonal vid re-
gements- och
stationskrigs-
rätterna.

Vid 1920 års riksdag förelågo ett par motioner berörande krigsdomstolarna och strafflagen för krigsmakten. Första lagutskottet, som behandlade dessa motioner, hemställde om en utredning, för det första, huruvida krigsdomstolarna i fredstid kunde avskaffas, och för det andra, huruvida och i vad mån en humanisering av bestämmelserna i nu gällande strafflag för krigsmakten kunde vidtagas. Första kammaren biföll utskottets förslag. Andra kammaren däremot ville gå längre och biföll en reservation, en reservation, för vilken även jag stod ansvarig. I denna reservation hade yrkats på en undersökning, huruvida och i vad mån den för krigsmakten gällande strafflagen måtte kunna upphöra att gälla. Då kamrarna sålunda hade stannat i olika beslut och deras olika beslut icke gingo att sammanjämka, kom icke någon riksdagsskrivelse till stånd. Då likväl genom kamrarnas beslut det hade visat sig, att det fanns en stor majoritet för en utredning i den riktning, som utskottet hade föreslagit, så ansåg Kungl. Maj:t det önskvärt, att en utredning kom till stånd. En sådan utredning har ju också verkställts och ligger för närvarande i justitiedepartementet. När förslaget kommit så långt, så trodde säkerligen i första hand en var, som var med år 1920, att vi snart skulle få emotse en proposition från Kungl. Maj:t. Men efter det uttalande, som justitieministern gjort på denna punkt, ser det icke mycket förhoppningsfullt ut. Det heter nämligen här i

Ang. anslag
till civil per-
sonal vid re-
gements- och
stationskrigs-
rätterna.

(Forts.)

statsverkspropositionen på sidan 28, andra huvudtiteln: »Behandlingen av dessa ärenden har emellertid med utgången av år 1926 avbrutits och torde icke komma att återupptagas åtminstone inom den närmaste tiden.»

Ja, det här är ordagrant samma ord, som herr justitieministerns företrädare i ämbetet hade valt i propositionen under fjolåret. Jag vill sålunda icke i dag göra gällande, att den nuvarande justitieministern till denna fråga intagit en annan ställning än hans företrädare intagit till densamma. Under sådana förhållanden kan kanske herr justitieministern fråga, varför icke någon påtalan gjordes vid fjolårets riksdag, när samma uttalande, som förekommer i årets statsverksproposition, förekom även i fjolårets. Ja, om en sådan fråga skulle ställas, vill jag säga, att i första kammaren påtalades saken i fjol, och att jag, som nu påtalar den i år, teg under fjolårets riksdag, berodde huvudsakligen därpå, att jag trodde, att det var ett tillfälligt dröjsmål och att man icke skulle behöva vänta år från år på att få en proposition i frågan från Kungl. Maj:t. Men när nu från herr statsrådets sida göres samma uttalande, som i fjol gjordes från dåvarande justitieministern, måste man fråga sig: vad är egentligen meningen med dröjsmålet? Jag skulle helst vilja tolka herr statsrådets uttalande som så, att han ännu icke haft tid att pröva denna fråga, att det är den ännu korta statsrådets tiden, som varit avgörande. Jag skulle som sagt helst vilja tolka herr statsrådets uttalande så, då det ordagrant är detsamma som föregående år.

När herr statsrådet har talat om — som jag sade — »utredning inom den närmaste tiden», skulle jag vilja tolka detta herr statsrådets uttalande så, att han endast därmed har menat innevarande års riksdag, att vi icke vid årets riksdag ha att emotse en proposition i frågan. Jag skulle vilja uttala den förhoppningen, att riksdagen må bli i tillfälle att vid nästkommande års riksdag få en proposition i den här omtalade frågan och att riksdagen då må bli i tillfälle att pröva densamma. Det är detta, herr talman, som jag vid fördragningen av denna punkt har velat anföra till kammarens protokoll.

Vidare yttrades ej. Utskottets hemställan bifölls.

Punkterna 20—34.

Vad utskottet hemställt bifölls.

Punkten 35.

Lades till handlingarna.

Punkterna 36 och 37.

Vad utskottet hemställt bifölls.

Punkten 38.

Lades till handlingarna.

Punkten 39.

Utskottets hemställan bifölls.

§ 8.

Föredrogos vart för sig:

statsutskottets utlåtande, nr 12, i anledning av Kungl. Maj:ts i statsverkspropositionen gjorda framställning angående tillfälliga lönetillägg åt vissa vaktmästare och med dem jämförliga befattningshavare; och

andra lagutskottets utlåtande, nr 1, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag om ändrad lydelse av 23 § i lagen den 22 juni 1928 (nr 302) om vissa av landsting eller kommun drivna sjukhus.

Kammaren biföll vad utskotten i nämnda utlåtanden hemställt.

§ 9.

Ordet lämnades härefter på begäran till fru **Östlund**, som anförde: Herr tal- *Interpellation.*
man! Vid 1928 års riksdag väckte — med hänvisning till tidigare behandling av samma fråga — herr Lindhagen i första kammaren och undertecknad i andra en motion med hemställan, att riksdagen måtte i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla om utredning i vad mån hos statens verk och myndigheter personer äro på ett stadigvarande sätt sysselsatta med städnings- och rengöringsarbete, samt i vilka fall och under vilka förutsättningar dessa böra tillerkännas fast anställning eller åtminstone vissa skäligen med sådan anställning förbundna förmåner såsom rätt till sjukhjälp, semester och pension.

Statsutskottet gav i sitt utlåtande en ingående redogörelse för vad som åtgjorts i saken såväl genom motioner, skrivelsebeslutet 1918 som ock en anledning härav företagen utredning, omfattande personal i samma ställning vid de centrala ämbetsverken, men yrkade med hänsyn till frågans föregående behandling i riksdagen och särskilt nämnda skrivelse 1918, att motionen icke skulle föranleda någon riksdagens åtgärd.

Som motivering härför anförde utskottet, att då frågan fortfarande vore under Kungl. Maj:ts prövning och riksdagen genom skrivelse redan uttalat sig i frågan, det torde ankomma på Kungl. Maj:t att vidtaga de åtgärder i ämnet, som må finnas erforderliga. Således fingo motionärerna genom detta utskottsutlåtande, vilket anger, att det till stor del varit rent formella grunder, som föranlett utskottets avslagsyrkande, såväl som vid debatten i andra kammaren en mycket tydlig anvisning, att direkt påkalla Kungl. Maj:ts uppmärksamhet för frågans vidare behandling.

Då denna fråga tidigare behandlats i riksdagen, har den ofta mötts med den invändningen, att den vore särdeles svårlöst på grund av *dels* anställningsvillkoren, *dels* att arbetet och arbetstiden varierade högst betydligt hos olika verk, och dessutom har det varit en djupt rotad uppfattning, att städningsarbetet utförts som en bisyssla.

Men svårigheterna i detta fall skulle säkerligen med god vilja kunna övervinnas likaväl som man genom överenskommelser lyckas ordna förhållanden på så många andra arbetsområden. I riksdagen har också upprepade gånger framhållits, att det i en del fall hittills använda systemet att utlämna hela städningen på entreprenad icke är vare sig nödvändigt eller lämpligt.

Då utskottet föregående år meddelade, att en till de centrala ämbetsverken begränsad utredning företagits, lämnades även ett utdrag ur densamma, som utvisar, att inom några av dessa verk förekommit en viss semester- och sjukersättning. Några verk hade ansett, att under förutsättning av tillräckligt långvarig anställning semester, sjukersättning och rätt till ålderdomsunderstöd borde tillerkännas personalen.

Även om en del verk svarade med den ganska vanliga uppfattningen, att »det är bra som det är», visar ju dock ovan nämnda utredning, att frågan inom ämbetsverken *icke* anses olöslig.

Som ett beklagligt exempel på att nuvarande förhållanden icke alltid äro tillfredsställande, kan jag inte underlåta att nämna den konflikt, som man under senaste tid genom pressen fått kännedom om pågår vid tandläkarinstitutet. Där anställda städerskor ha genom sin organisation begärt att få arbetstid och arbetsvillkor ordnade. De ha nämligen haft en arbetstid av omkring 7 timmar per dag med en lön av 100 kr. i månaden. Men arbetet har utökats, städerskorna ha framhållit nödvändigheten av att öka städerskepersonalen, men någon underhandling lär icke kunnat komma till stånd.

Städerskorna vid institutet ha i stället uppsagts från sina platser och arbetet utlämnats på entreprenad. Således införes därmed ett system, som i riksdagen upprepade gånger påtalats som mindre lämpligt. Några anmärkningar ha

Interpellation. icke förekommit emot de nu uppsagda städerskorna, av vilka de flesta lära varit anställda i institutets tjänst 5 å 6 år.

(Forts.)

Man förvänar sig över att det ännu kan hända, att en arbetargrupp kan bli behandlad på detta sätt. Om än arbetet är enkelt, så kan det vara fullt ut lika nödvändigt och fordra punktlighet och ansvar som varje annat arbete.

Med anledning av vad jag här anfört och då behovet av förbättrade förhållanden för ifrågavarande personal synes väl motiverat, tillåter jag mig vördsam samt begära kammarens tillstånd att till hans excellens herr statsministern få rikta följande fråga:

Kan det förväntas att regeringen kommer att vidtaga åtgärder — för beredande av förbättrade anställningsvillkor och förenämnda förmåner till städerskepersonalen vid statens verk och myndigheter — så att denna länge undanskjutna fråga måtte få en för personalen i möjligaste mån tillfredsställande lösning?

Ifrågavarande framställning bordlades.

§ 10.

Herr statsrådet *Bismark* avlämnade Kungl. Maj:ts propositioner:

nr 35, med förslag till lag om ändrad lydelse av 7 kap. 1 §, 8 kap. 1 § och 20 kap. 6 § i lagen den 18 juni 1926 (nr 326) om delning av jord å landet; och

nr 36, med förslag till lag om ändring i vissa delar av lagen den 18 juni 1925 (nr 334) om rätt i vissa fall för nyttjanderättshavare att inlösa under nyttjanderätt upplåtet område.

Dessa propositioner bordlades.

§ 11.

Till bordläggning anmäldes andra kammarens fjärde tillfälliga utskotts memorial, nr 1, angående ifrågasatt remiss till annat utskott av motionerna II: 54 angående lagstiftning om arbetslöshetsförsäkring och II: 201, angående ordnandet av obligatorisk arbetslöshetsförsäkring.

§ 12.

Justerades protokollsutdrag.

§ 13.

Ledighet från riksdagsgöromålen beviljades:

herr <i>Hullén</i>	under	8 dagar	fr. o. m.	denna dag,
» <i>Persson</i> i Grytterud	»	10	»	den 4 febr.,
» <i>Wihlund</i> i Brattfors	»	10	»	» 4 »
» <i>Mogård</i>	»	8	»	» 5 »
» <i>Jonsson</i> i Revinge	»	3	»	» 3 »
» <i>Olsson</i> i Berg	»	10	»	» 5 » och
» <i>Jansson</i> i Falun	»	3	»	» 3 »

Kammarens ledamöter åtskildes härefter kl. 12.10 e. m.

In fidem
Per Cronvall.